

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Richardem Galisem ve věci

žalobce: **R. V.**
bytem X
zastoupený advokátem JUDr. Viktorem Pakem
sídlem Francouzská 171/28, 120 00 Praha 2

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 1292/25, 150 00 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 27. 3. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.**
II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), se žalobce domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaná zamítla žalobcovy námitky a potvrdila své rozhodnutí ze dne 12. 10. 2023, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná zamítla žalobcovu žádost o zvýšení procentní výměry starobního důchodu za vychované dítě (dále jen „výchovné“) pro nesplnění podmínek čl. II zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění

Shodu s prvopisem potvrzuje: Mgr. E. M.

pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 323/2021 Sb.“).

Žaloba

2. Žalobce namítá, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, neboť žalovaná neodůvodnila závěr, že žalobce o syna D. V., narozeného dne X (dále jen „syn“), nepečoval alespoň po dobu 10 let. Pouze ze skutečnosti, že syn byl po rozvodu manželství žalobce a jeho manželky (dále též jen „matka“) svěřen do žalobcovy výchovy, nelze dovodit, že o něj žalobce osobně nepečoval již před rozvodem. Žalobce nezpochybňuje, že po dobu mateřské a rodičovské dovolené matka pečovala o syna více než žalobce. Žalovaná však neuvádí délku trvání mateřské a rodičovské dovolené, což kontrastuje s tím, že po rozvodu byl syn v péči žalobce od 3. 6. 1993 do nabytí zletilosti dne 15. 4. 2000 (tj. s přesným vymezením této doby). I proto je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné. Doba trvání mateřské a dovolené nemohla být ani teoreticky delší než doba žalobcovy výlučné péče. Žalovaná tak skutková zjištění vlastně jen dovozuje z obsahu právní normy (§ 32 odst. 4 věty první zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění) a ignoruje znění čl. 8 odst. 2 zákona č. 323/2021 Sb., což také způsobuje nepřezkoumatelnost. Žalobcem navržené důkazy žalovaná neprovedla a ani se s nimi nevypořádala v odůvodnění napadeného rozhodnutí. I z tohoto důvodu je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné. Dle žalobce se též žalovaná nevyrovnala s rozporem mezi tvrzením matky, která žádala o uznání péče o syna a dceru A. V., narozenou dne X (dále též jen „dceru“), od narození do dosažení zletilosti a skutečností, že syn byl rozsudkem Okresního soudu v Benešově, č. j. 5 C 194/93 – 12, od dne 3. 6. 1993 svěřen do žalobcovy péče.

Vyjádření žalované

3. Žalovaná navrhuje zamítnutí žaloby. Zdůrazňuje, že sám žalobce v žádosti odkázal na rozsudek o svěření syna do své péče a uvedl, že od narození do rozhodnutí soudu žil syn ve společné domácnosti. Rozsudek přitom nemá žádný vypovídací potenciál ke skutečnosti, že žalobce do rozvodu manželství zajišťoval převážně péči o svého syna. Žádný další důkaz žalobce neoznačil, a dokonce v žádosti ani netvrdil, že by (s výjimkou období od 3. 6. 1993) osobně a v největším rozsahu o syna pečoval. V řízení o žádosti přitom důkazní břemeno spočívá na žadateli. Není úlohou žalované prokazovat neexistenci žalobcovy péče. Neplatí algoritmus založený na jakémsi obráceném důkazním břemeni. Žalovaná neměla povinnost *ex officio* prověřovat, zda náhodou žalobce nepečoval výlučně o syna již před rozvodem. Důkazní návrhy uplatněné v námitkách směřovaly výlučně k období po rozvodu, ačkoliv je nikdo nečinil sporným. Žalované tak není jasné, z čeho žalobce dovozuje svůj nárok, byť by se mohlo jednat o svérázný výklad § 34a odst. 3, resp. § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Domáhané plnění může vzniknout pouze jedné osobě, zákon neumožňuje paralelní čerpání či přechod plnění po úmrtí oprávněné osoby apod. Žalobce v žádosti čestně prohlásil, že o syna pečoval v největším rozsahu v době od 3. 6. 1993 do 15. 4. 2000. S ohledem na datum narození syna tedy neprokázal svůj zásadní podíl v rozhodném časovém úseku, resp. netvrdil opak. Žalovaná se v napadeném rozhodnutí vypořádala se všemi připomínkami a patřičně odůvodnila potvrzující výrok.

Replika žalobce

4. Dle žalobce ani z vyjádření žalované nevyplývá, z čeho dovozuje závěr, že od 15. 4. 1982 do 3. 6. 1993 (od narození syna do právní moci rozsudku o svěření do žalobcovy péče) žalobce o syna osobně nepečoval. Tím spíše za situace, kdy s ním sdílel společnou

domácnost. Ani z vyjádření k žalobě nevyplývá, od kdy do kdy trvala mateřská dovolená matky, a z čeho žalovaná dovozuje závěr, že i po skončení mateřské dovolené matka pečovala o syna v největším rozsahu. Stále není jasné, jak žalovaná vysvětluje rozpor mezi obsahem žádosti matky o výchovné a skutečností, že syn byl od 3. 6. 1993 svěřen do žalobcovy péče.

Duplika žalované

5. Žalovaná opětovně zdůrazňuje, že v řízení o žádosti leží důkazní břemeno na žadateli. Na základě žádosti operující s dobou péče od 3. 6. 1993 do 15. 4. 2000, aniž by se žalobce vymezil vůči období od narození syna, nemá provedení rozsáhlého vyšetřování ohledně této doby ze strany žalované oporu v právní úpravě. V řízení před soudem potom nelze zhojit případnou liknavost žalobce ve správním řízení.

Triplika žalobce

6. Žalobce opakuje, že žalobní námitky spočívají v nedostatečném odůvodnění skutkových závěrů žalované a pominutí žalobcových důkazních návrhů. Žaloba je dostatečně konkrétní. Rozhodné skutečnosti žalobce v řízení nevylicil, protože k tomu nebyl žalovanou vyzván postupem předpokládaným § 12 písm. b) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v prvostupňovém řízení ani v řízení o námitkách. To vše při opomenutí veškerých žalobcových důkazních návrhů. Žalovaná tak vylicení rozhodných skutečností ze strany žalobce nahradila vlastními „*fabulacemi*“.

Jednání

7. Na jednání účastníci setrvali na svých procesních stanoviscích.
8. Žalobce zdůraznil, že pro přiznání výchovného je podstatné, aby žalovaná dospěla k závěru o tom, kdo o syna pečoval v největším rozsahu. Není pochyb o tom, že žalobce o něj v největším rozsahu pečoval po pravomocném svěření do své péče a logicky lze uvažovat, že v době mateřské, resp. rodičovské dovolené o něj v největším rozsahu pečovala matka. V mezičase péči poskytovali oba rodiče. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí ovšem není zřejmé, proč měla žalovaná za to, že v této době pečovala o syna v největším rozsahu právě matka. Žalovaná ani neprovedla žalobcem navržené důkazy. V napadeném rozhodnutí (str. 4) jsou uvedeny skutkové závěry, dle nichž se žalobce o syna nestaral až do pravomocného svěření do své péče. To ovšem není ničím podloženo. Pokud žalobce uvedl, že o syna pečoval od pravomocného svěření do své péče, není to totéž, jako by řekl, že se o něj do té doby nestaral. Žalovaná měla postavit na jisto, který z rodičů a v jakém období pečoval o syna v největším rozsahu.
9. Soud neprovedl důkaz žalobcovou výpovědí, svědeckou výpovědí syna ani rozsudkem Okresního soudu v Benešově, č. j. 5 C 194/93 – 12, které žalobce navrhl při jednání, neboť ani jeden z nich nebyl navržen k prokázání skutečností relevantních pro posouzení žalobních bodů. Ty totiž spočívaly výhradně v námitce nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí pro nedostatek důvodů, pro jejíž posouzení je rozhodující obsah napadeného rozhodnutí.

Podstatný obsah správního spisu

10. Dne 7. 1. 2019 podala Z. V. (matka) žádost o starobní důchod. Na formuláři uvedla, že je rozvedená, a že vychovala syna (D. V., narozený X) a dceru (A. V., narozená X). U obou dětí uvedla, že o ně osobně pečovala od narození do zletilosti.

11. Rozhodnutím ze dne 21. 2. 2019 žalovaná přiznala matce starobní důchod od 1. 4. 2019 ve výši 16 337 Kč měsíčně.
12. Dne 15. 11. 2022 žalobce podal žádost o starobní důchod před dosažením důchodového věku. Uvedl, že je rozvedený, počet vychovaných dětí je 0, a že nežádá o uznání péče o děti.
13. Oznámením ze dne 15. 12. 2022 žalovaná oznámila matce, že od lednové splátky 2023 zvyšuje podle čl. II bodu 1 a 4 zákona č. 323/2021 Sb. procentní výměru starobního důchodu za výchovu dvou dětí o 1 000 Kč měsíčně.
14. Dne 13. 2. 2023 žalobce podal žádost o zvýšení starobního důchodu za vychované děti. Ve formuláři žádosti čestně prohlásil, že osobně pečoval v největším rozsahu o syna od 3. 6. 1993 do 15. 4. 2000. V kolonce pro doplňující informace odkázal na rozsudek „Č.R.“ ze dne 3. 6. 1993, č. j. 5 C 194/93 – 12, s poznámkou: „OD NAROZENÍ VE SPOLEČNÉ DOMÁCNOSTI DO ROZHODNUTÍ SOUDU.“
15. K žádosti je ve správním spise připojena první strana rozsudku Okresního soudu v Benešově, č. j. 5 C 194/93 – 12, s doložkou právní moci dnem 3. 6. 1993. Datum vydání rozsudku není na jeho první straně uvedeno. Z výroku rozsudku se podává, že syn byl svěřen do péče žalobce a dcera do péče matky, a to na základě vzájemné dohody rodičů počínaje dnem právní moci rozsudku. Současně bylo manželství rodičů rozvedeno.
16. Rozhodnutím ze dne 28. 3. 2023 žalovaná přiznala žalobci od 31. 12. 2022 starobní důchod ve výši 20 557 Kč měsíčně.
17. Dne 12. 10. 2023 žalovaná vydala prvostupňové rozhodnutí. V návaznosti na rekapitulaci právní úpravy uvedla, že žalobce o syna do dosažení zletilosti osobně nepečoval alespoň po dobu 10 let. Podmínka výchovy tohoto dítěte pro nárok na zvýšení za vychované dítě tak není splněna.
18. Dne 9. 11. 2023 žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí námitky. V nich poukázal na rozsudek Okresního soudu v Benešově č. j. 5 C 194/93-12, jímž mu byl od právní moci dne 3. 6. 1993 svěřen syn do péče. Žalobce o syna osobně pečoval v největším rozsahu od 4. 6. 1993 až do dosažení jeho zletilosti dne 15. 4. 2000 po dobu bezmála sedmi let. K tomu žalobce navrhl jako důkaz výsledk svůj a svého syna, jakož i důkaz „obsahem spisu“ Okresního soudu v Benešově sp. zn. 5 C 194/93. Odkázal dále na § 32 odst. 4 větu druhou zákona o důchodovém pojištění, dle níž platí, že pokud se žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku věku, je podmínka výchovy dítěte splněna osobní péčí do doby zletilosti alespoň po dobu 5 roků; a na čl. II odst. 3 zákona č. 323/2021 Sb., dle něž se podmínky výchovy dítěte posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni přiznání důchodu a platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Žalobce proto trval na tom, že má nárok na zvýšení starobního důchodu o 500 Kč.
19. Dne 27. 3. 2024 žalovaná vydala napadené rozhodnutí. Žalovaná shrnula právní úpravu a obsah správního spisu včetně toho, že výchovné za syna již bylo přiznáno matce, a to bez žádosti na základě čl. II bodu 4 zákona č. 323/2021 Sb. od ledna 2023. Z evidenčních podkladů bylo zjištěno, že matka osobně celodenně pečovala o syna a dceru od jejich narození po dobu mateřské dovolené, po které nastoupila opět do zaměstnání (v poznámce pod čarou žalovaná uvedla stručný exkurz k úpravě mateřské dovolené v období od roku 1950 s tím, že od roku 1980 činila mateřská dovolená až 3 roky). Žalobce o syna nepečoval osobně do dosažení zletilosti po dobu 10 roků.

20. K žalobcovým námitkám žalovaná uvedla, že jimi žalobce nerozporoval, že matka o syna pečovala v největším rozsahu v době od narození do nabytí právní moci rozsudku (a zdůraznila pasáž námitek, ve které se žalobce odvolával na to, že syn byl svěřen do jeho výchovy jako jedenáctiletý počínaje dnem 4. 6. 1993 a žalobce o něj osobně pečoval v největším rozsahu až do dne zletilosti bezmála sedm let). Podle § 32 odst. 4 věty první zákona o důchodovém pojištění je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu 10 roků. Matka po dobu od narození syna, tj. od 15. 4. 1982, do právní moci rozsudku, tj. do 3. 6. 1993, o syna osobně v největším rozsahu pečovala. Ke dni právní moci rozsudku činil synův věk 11 let a 1 měsíc. Doba osobní péče žalobce tak představovala zbývajících 6 let a 11 měsíců, což potvrdil v námitkách. Věta druhá § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění je subsidiární a uplatní se pouze, pokud nelze doložit výchovu dítěte podle věty první. Žalovaná nerozporuje, že se žalobce významnou měrou podílel na výchově syna, ale nepodařilo se prokázat, že o něj pečoval od narození do zletilosti v největším rozsahu. Naopak lze dovodit, že o syna i dceru pečovala v největším rozsahu matka.

Posouzení věci

21. Soud ověřil, že žaloba byla podána osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků, je včasná a splňuje všechny formální požadavky na ni kladené. Poté přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, v rozsahu napadených výroků a v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). Vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
22. Žaloba směřuje proti rozhodnutí žalované ve věci tzv. výchovného, tj. zvýšení procentní výměry starobního důchodu o 500 Kč za každé vychované dítě, které bylo zavedeno od 1. 1. 2023 zákonem č. 323/2021 Sb. Jelikož žalobci byl starobní důchod přiznán již od 31. 12. 2022, nevztahuje se na něj přímo § 34a zákona o důchodovém pojištění (ve znění účinném od 1. 1. 2023). Podmínky výchovného v jeho případě vymezují přechodná ustanovení čl. II zákona č. 323/2021 Sb.
23. Podle čl. II bodu 1 č. 323/2021 Sb. se starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
24. Podle čl. II bodu 3 zákona č. 323/2021 Sb. se podmínky výchovy dítěte pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.

25. Podle čl. II bodu 4 zákona č. 323/2021 Sb. pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku. Jde-li o ženu, které vznikl nárok na důchod podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. ve znění účinném přede dnem 1. ledna 2023, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě ženy, které má uvedeno v základních registrech. O tomto zvýšení se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o tomto zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb. ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona se použije obdobně.
26. Podle čl. II bodu 5 věty první a druhé zákona č. 323/2021 Sb. nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 větě první nebo druhé, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu. V této žádosti se uvádějí údaje o vychovaných dětech a o době a rozsahu osobní péče o dítě a čestné prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu a že nenastala překážka pro zvýšení starobního důchodu uvedená v bodě 3 větě poslední; údaje o vychovaných dětech lze doložit rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti.
27. Podle čl. II bodu 7 zákona č. 323/2021 Sb. byl-li starobní důchod zvýšen podle bodu 1 a zjistí-li se, že o dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku, osobně pečovala ve větším rozsahu jiná osoba, která požádala o zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nebo podle § 34a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, z důvodu, že vychovala totéž dítě v největším rozsahu, zvýšení starobního důchodu za vychované dítě podle bodu 1 nenáleží a starobní důchod se sníží; přitom se postupuje podle § 57 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
28. Podle § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění (ve znění účinném k 31. 12. 2022) je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.
29. Žalobní body spočívají v opakující se námitce nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí, kterou žalobce spatřuje v tom, že:
- žalovaná nezdůvodnila závěr, že žalobce o svého syna osobně nepečoval alespoň 10 let;
 - žalovaná neuvedla přesnou dobu trvání mateřské, popř. rodičovské dovolené synovy matky;
 - žalovaná nezdůvodnila závěr o největším rozsahu péče synovy matky;
 - žalovaná nevypořádala žalobcovy důkazní návrhy; a
 - žalovaná se nevyrovnala s rozporem mezi obsahem matčiny žádosti o starobní důchod a rozsudku o svěření syna do žalobcovy péče.

30. Nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí může obecně spočívat v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Požadavky na odůvodnění správních rozhodnutí se již detailně zabývala judikatura: „[z] odůvodnění rozhodnutí správního orgánu musí být seznatelné, proč správní orgán považuje námitky účastníka za liché, mylné nebo vyvrácené, které skutečnosti vzal za podklad svého rozhodnutí, proč považuje skutečnosti předestírané účastníkem za nerozhodné, nesprávné nebo jinými řádně provedenými důkazy vyvrácené, podle které právní normy rozhodl, jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů a jaké úvahy jej vedly k uložení sankce v konkrétní výši (§ 68 odst. 3 správního řádu z roku 2004).“ (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu, dále jen „NSS“, ze dne 24. 6. 2010, č. j. 9 As 66/2009 – 46).
31. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů ovšem musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí pro nemožnost zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (viz např. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006 – 74, č. 1566/2008 Sb. NSS). Není přípustné institut nepřezkoumatelnosti libovolně rozšiřovat a vztáhnout jej i na případy, kdy se správní orgán, resp. soud, podstatou námitky účastníka řízení řádně zabývá a vysvětlí, proč nepovažuje argumentaci účastníka za správnou, byť výslovně v odůvodnění rozhodnutí nereaguje na všechny myslitelné aspekty vznesené námitky a dopustí se dílčího nedostatku odůvodnění. Zrušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je vyhrazeno těm nejzávažnějším vadám rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost skutečně nelze rozhodnutí meritorně přezkoumat. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů tak má místo zejména tehdy, opomene-li správní orgán či soud na námitku účastníka zcela (tedy i implicitně) reagovat. Správní orgány nemají povinnost vypořádat se s každým dílčím tvrzením, pokud proti němu postaví právní názor, v jehož konkurenci námitky jako celek neobstojí (viz např. 23 bod rozsudku NSS ze dne 19. 4. 2024, č. j. 5 Afs 86/2022 – 32, a tam citovanou judikaturu týkající se i rozhodnutí správních orgánů).
32. Z hlediska požadavků na odůvodnění je dále podstatné, že žalovaná vedla řízení o žalobcově žádosti o zvýšení starobního důchodu podle II. bodu 5 zákona č. 323/2021 Sb. Obecně přitom platí, že v řízení o žádosti (§ 44 a násl. správního řádu), včetně řízení o žádosti o dávku důchodového pojištění, leží břemeno tvrzení i důkazní ohledně rozhodných skutečností primárně na žadateli, byť s jistou mírou benevolence danou § 3 správního řádu (viz např. bod 21 rozsudku NSS ze dne 5. 1. 2023, č. j. 1 Ads 249/2021 – 41, a tam citovanou judikaturu, bod 30 rozsudku NSS ze dne 6. 9. 2018, č. j. 6 Ads 122/2018 – 43, či bod 16 rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 3. 2024, č. j. 61 Ad 10/2023 – 34). Je tedy na něm, aby tvrdil, že splňuje zákonem stanovené podmínky pro vyhovění žádosti, a aby ke svým tvrzením označil odpovídací důkazy (§ 52 správního řádu). To ostatně reflektuje i úprava výchovného, neboť dle čl. II. bodu 5 věty první a druhé zákona č. 323/2021 Sb. platí, že žadatel je povinen v žádosti *uvést* (tedy tvrdit) i čestné prohlášení, že o dítě pečoval v největším rozsahu, či že údaje o vychovaných dětech lze *doložit* (tedy prokázat) rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti.
33. Závěry žalované plynoucí z napadeného rozhodnutí lze zjednodušit tak, že sám žalobce v námitkách toliko uváděl, že na základě rozsudku opatrovnického soudu mu byl syn svěřen do péče jako jedenáctiletý a žalobce o něj sedm let pečoval (z čehož dovozoval splnění podmínek pro nárok na výchovné). Žalobce tedy dle žalované nezpochybnil, že synova matka o něj osobně a v největším rozsahu pečovala v době od narození do nabytí právní moci rozsudku o svěření do péče (viz str. 4 napadeného rozhodnutí, na níž začíná pasáž, ve které se žalovaná věnuje vlastnímu vypořádání námitky). Následně žalovaná konstatovala,

že dle § 32 odst. 4 věty první zákona o důchodovém pojištění je podmínka výchovy splněna, pokud žena (resp. i muž) osobně pečuje o dítě do dosažení nezletilosti *alespoň po dobu deseti let*. Žalobcova osobní péče o syna přitom trvala *jen sedm let*, jak sám tvrdil v námitkách. Věta druhá § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění je subsidiární a uplatní se jen tehdy, nelze-li výchovu doložit dle věty první. Nakonec žalovaná shrnula, že se nepodařilo prokázat, že žalobce pečoval o syna v největším rozsahu od jeho narození do dosažení zletilosti.

34. Takové zdůvodnění soud považuje za logické a plně respektující shora uvedené principy rozložení břemene tvrzení a důkazního. Žalovaná vyšla z toho, že žalobce by musel dle § 32 odst. 4 věty první zákona o důchodovém pojištění prokázat, že o syna pečoval *alespoň deset let*. Žalobce ovšem v čestném prohlášení i námitkách tvrdil a důkazními návrhy (tj. rozsudkem opatrovnického soudu, jeho spisem, svým výsledkem a výsledkem syna) prokazoval, že o syna pečoval *pouhých sedm let*. Současně vyvrátila žalobcovu (zjevnou) domněnku, že mu dle § 32 odst. 4 věty druhé zákona o důchodovém pojištění stačilo prokázat *pouhých pět let osobní péče*, neboť tato věta se jako subsidiární neuplatní. Takové odůvodnění je samo o sobě dostačující. Jednoduše řečeno, žalobce dle žalované ani netvrdil, že by splňoval zákonnou podmínku vyžadující deset let osobní péče o syna, přestože jej tížilo břemeno a důkazní; a žalovaná i zdůvodnila, proč mu nestačí pouhých pět let (vzhledem k tomu, že příslušná žalobcova „námitka“ se omezovala na prostou citaci zákona se zvýrazněním § 32 odst. 4 věty druhé zákona o důchodovém pojištění, je i v tomto směru odůvodnění napadeného rozhodnutí zcela dostačující). Žalovaná nad rámec žalobcových tvrzení i prověřila ve vlastních evidencích, že matka čerpala po synově narození mateřskou, resp. rodičovskou dovolenou, ovšem i tak se jí „*provedeným šetřením*“ nepodařilo prokázat, že žalobce o syna pečoval potřebných deset let, resp. v největším rozsahu.
35. K jednotlivým dílčím námitkám nepřezkoumatelnosti tak lze na základě výše uvedeného říci následující.
36. Není pravda, že by žalovaná nezdůvodnila skutkový závěr, že žalobce o svého syna osobně nepečoval alespoň 10 let. Z napadeného rozhodnutí totiž plyne, že žalobce opak ani nikdy netvrdil (a nedokládal). Jinými slovy, tento závěr žalované vychází z toho, že žalobce neunesl břemeno tvrzení (i důkazní), což žalovaná dostatečným způsobem vyjádřila. Žalobci lze tedy dát za pravdu v tom, že pouze ze skutečnosti, že syn byl žalobci svěřen do péče, ještě nelze zkratkovitě dovozovat, že o něj ani předtím osobně nepečoval v největším rozsahu. Žalobce ovšem pomíjí, že bylo primárně na něm, aby tvrdil a prokázal, že o syna osobně pečoval i před touto dobou. Žalovaná nebyla povinna z vlastní iniciativy zjišťovat *ani odůvodňovat*, zda žalobce náhodou o syna nepečoval i dříve (osobně a v největším rozsahu) za situace, *kdy to sám ani netvrdil*. Žalobcův požadavek na to, aby žalovaná (v podstatě z vlastní iniciativy) postavila na jisto a zdůvodnila, kdo v kterém období o syna pečoval v největším rozsahu, by měl své místo v řízení plně ovládaném zásadou vyšetřovací (§ 3 správního řádu). Tím ale řízení o žalobcově žádosti nebylo.
37. Jen pro úplnost soud dodává, že příslušné žalobcovo tvrzení nelze spatřovat ani v poznámce (uvedené žalobcem v žádosti o výchovné), že syn byl „*OD NAROZENÍ VE SPOLEČNÉ DOMÁCNOSTI DO ROZHODNUTÍ SOUDU*“. Žalobce v této poznámce netvrdil, že by o syna pečoval *osobně a v největším rozsahu* i před svěřením do své (výlučné) péče – pokud by to tak žalobce myslel, mohl (a měl) to uvést přímo do textu čestného prohlášení, popř. alespoň v jakémkoliv dalším podání ke správním orgánům. Tak jako to v žádosti výslovně prohlásil ve vztahu k době od pravomocného svěření syna do jeho péče. I v námitkách ovšem *výslovně* setrval toliko na tvrzení, že o syna pečoval (osobně a v největším rozsahu) „*bezmála*

sedm let“ (zřejmě veden svým tehdejším právním názorem, že mu stačí jen pětiletá doba osobní péče dle § 32 odst. 4 věty druhé zákona o důchodovém pojištění).

38. Žalovaná nebyla v napadeném rozhodnutí ani povinna uvádět přesnou dobu trvání mateřské, popř. rodičovské dovolené matky. Žalovaná toliko (v souladu s § 3 správního řádu) ve vlastních evidencích prověřila, že matka skutečně byla po narození syna na mateřské (resp. rodičovské) dovolené. Zamítnutí žalobcovy žádosti je ovšem postaveno na tom, že žalobce ani netvrdil splnění desetileté doby osobní péče v největším rozsahu. Uvedení přesné doby trvání mateřské dovolené matky by na tomto závěru nemohlo nic změnit.
39. K námitce, že žalovaná dovozuje skutkové závěry ze znění právní normy, lze uvést, že závěr žalované, že matka v době od narození syna do nabytí právní moci rozsudku o svěření do žalobcovy péče o něj osobně a v největším rozsahu pečovala, je skutečně nepodložený a nedostatečně zdůvodněný. V tom lze s žalobcem souhlasit. Přílehavější by bylo, pokud by žalovaná ustala toliko na závěru, že žalobce netvrdil a neprokázal potřebnou desetiletou dobu osobní péče. Žalobcovo neunesení břemene tvrzení (a důkazního) totiž ještě automaticky neznamená opačný skutkový závěr, tj. že matka o syna osobně a v největším rozsahu pečovala i v době od narození syna do nabytí právní moci rozsudku o svěření do žalobcovy péče. Na druhou stranu je ale otázka, jakou dobu matka o syna pečovala, pro posouzení věci nerozhodná. Žalovaná neposuzovala matčinu žádost o výchovné (matce bylo zvýšeno automaticky v souladu s čl. II bodem 4 zákona č. 323/2021 Sb.) a ani žalobcovu žádost nezamítla z důvodu, že by *matka prokázala*, že o syna pečovala (celkově) v největším rozsahu (čl. II bod 3 *věta druhá a třetí* zákona č. 323/2021 Sb.). Důvodem zamítnutí bylo pouze to, že žalobce ani netvrdil splnění základní zákonné podmínky desetileté osobní péče (byť z toho žalovaná – opět nepřesně – dovodila závěr, že o syna v největším rozsahu pečovala matka; ten ale také nebyl hlavním důvodem zamítnutí žádosti). Pokud se tedy žalovaná zmínila, že matka o syna pečovala v době od narození do svěření do žalobcovy péče, resp. celkově v největším rozsahu, bylo to toliko nad rámec rozhodovacích důvodů, které i bez této zmínky samy o sobě stojí. Nedostatky odůvodnění správního rozhodnutí přitom nemohou založit jeho nepřezkoumatelnost, pokud se netýkají vlastních rozhodovacích důvodů (viz obdobně bod 35 rozsudku NSS ze dne 11. 4. 2024, č. j. 8 Afs 202/2022 – 49).
40. Žalobci pak lze přisvědčit v tom, že žalovaná opravdu výslovně nevypořádala jeho důkazní návrhy, konkrétně návrh na provedení výsledku žalobce a syna a návrh na provedení důkazu obsahem spisu Okresního soudu v Benešově sp. zn. 5 C 194/93. Obecně platí, že správní orgány nejsou povinny provést každý navržený důkaz. Musí ovšem odůvodnit, proč ten který důkaz neprovedly. Nikoliv každé opomenutí důkazu je ale vadou, která má vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí, obzvláště pokud se jedná o návrhy důkazů, které nemají k projednávané věci žádnou relevanci či nemohou vést k objasnění skutečností a otázek, podstatných pro dané řízení (viz obdobně např. bod 24 nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 1738/16). V projednávané věci žalobce navrhl všechny tři výše uvedené důkazy k prokázání svého tvrzení, že o syna pečoval od právní moci rozsudku o svěření do péče do zletilosti, tj. (pouhých) sedm let. Jak již ale bylo výše opakovaně uvedeno, toto samotné tvrzení nebylo dostatečné k založení nároku na výchovné. Žalovaná je ani nečinila sporným, resp. je dle obsahu napadeného rozhodnutí zjevně vzala za prokázané. Provádění dalších důkazů ke skutečnosti, která byla prokázána jinými důkazy a nadto ani nebyla sporná, by bylo nadbytečné. Byť tedy bylo povinností žalované, aby tuto úvahu ve svém rozhodnutí výslovně vyjádřila, její absence nemá žádný vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí. Skutečnost, k níž byly důkazy žalobcem navrženy, již byla

spolehlivě prokázána, a sama o sobě nestačila k tomu, aby žalovaná žalobcově žádosti vyhověla.

41. Nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí soud konečně nevidí ani v tom, že se žalovaná nevyrovnala s údajným rozporem mezi tvrzením matky o péči o syna až do doby jeho zletilosti a rozsudkem o svěření syna do žalobcovy péče. Žalovaná v žalobcem zmiňované pasáži na str. 2 napadeného rozhodnutí pouze rekapitulovala obsah správního spisu, z nějž skutečně plyne, že matka v žádosti o starobní důchod uvedla, že pečovala o syna od narození až do zletilosti. To ale není v žádném rozporu se závěrem žalované, že žalobce neunesl břemeno tvrzení. Lze jen zopakovat, že předmětem řízení před žalovanou nebyl matčin nárok na výchovné. Žalovaná tedy neměla žádný důvod zabývat se pravdivostí matčina prohlášení v žádosti. I kdyby bylo nepravdivé, pro závěr o tom, že žalobce ani netvrdil dostatečnou (desetiletou) dobu osobní péče o syna, by to nemělo žádný význam.
42. Soud poznamenává, že žalobce v žalobě nezpochybňuje závěr žalované, že byl dle § 32 odst. 4 *věty první* zákona o důchodovém pojištění povinen prokázat, že o syna pečoval osobně a v největším rozsahu *alespoň deset let*, ač žalobce v řízení před žalovanou zjevně vycházel z odlišného právního názoru, že mu stačí tvrdit a prokázat pouhých pět let dle § 32 odst. 4 *věty druhé* téhož zákona. Soustředí se toliko na nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, aniž by s ním věcně polemizoval. Soud je přitom vázán uplatněnými žalobními body (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.) a za žalobce nemůže domýšlet další argumenty (srov. rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008 – 78, č. 2162/2011 Sb. NSS). Jen zcela nad rámec tak lze dodat, že žalovaná v napadeném rozhodnutí řádně vysvětlila, proč je v žalobcově případě podle § 32 odst. 4 věty první zákona o důchodovém pojištění splnění podmínky péče o syna v největším rozsahu vázáno na dobu péče alespoň 10 let do dosažení jeho zletilosti. Uvedla, že § 32 odst. 4 věta druhá zákona o důchodovém pojištění je subsidiární k větě první a uplatní se jen tehdy, nelze-li výchovu doložit dle věty první. Žalobci nic nebránilo v tom, aby se v žalobě proti tomuto stanovisku ohradil a uplatnil odpovídající žalobní bod.
43. Žalobní body jsou nedůvodné.
44. V triplice dodané do datové schránky soudu dne 17. 6. 2024 žalobce uplatnil nový žalobní bod, jímž namítal, že jej žalovaná nevyzvala k doplnění vylíčení rozhodných skutečností. Rozšířit žalobu o další žalobní body je nicméně možné pouze ve lhůtě pro její podání, tedy do dvou měsíců od oznámení napadeného rozhodnutí žalobci (§ 71 odst. 2 ve spojení s § 72 odst. 1 s. ř. s.). Napadené rozhodnutí bylo žalobci doručeno již dne 27. 3. 2024. Tento žalobní bod tak žalobce uplatnil opožděně a soud k němu nemohl přihlédnout.

Závěr a náklady řízení

45. S ohledem na shora uvedené závěry soud žalobu zamítl jako nedůvodnou (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
46. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobce, který byl z procesního hlediska neúspěšný, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná, byť byla naopak plně úspěšná, taktéž nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť projednávaná věc je věcí důchodového pojištění. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 30. září 2024

Richard Galis, v. r.
samosoudce